

#MomentCrític (1): les 10 claus del terratrèmol econòmic i social català

Catalunya és un dels pitjors llocs de l'Europa occidental per trobar feina, on el pressupost públic s'ha retallat més i que pateix una major desigualtat entre rics i pobres. La situació ha arribat a tal punt que Catalunya ha perdut població per primer cop des que hi ha estadístiques: 40.000 habitants menys l'any 2013. El país viu una situació d'estrès posttraumàtic després de cinc anys de crisi, desnonaments, acomiadaments i petites i mitjanes empreses en fallida.

Sergi Picazo

Catalunya és un dels pitjors llocs de l'Europa occidental per trobar feina, on el pressupost públic s'ha retallat més i que pateix una major desigualtat entre rics i pobres. La situació ha arribat a tal punt que Catalunya ha perdut població per primer cop des que hi ha estadístiques: [40.000 habitants menys l'any 2013](#). El país viu una situació d'estrès posttraumàtic després de cinc anys de crisi, desnonaments, acomiadaments i petites i mitjanes empreses en fallida. És la tempesta perfecta d'un país trinxat.

CRÍTIC, com a nou mitjà de comunicació neix el pròxim 18 de setembre, en un moment de crisi econòmica, nacional i democràtica. **Catalunya es troba en un #MomentCrític**. Assumim el repte d'explicar aquest moment crucial del país a través del periodisme d'investigació i de l'anàlisi amb profunditat. Comencem, però, situant-nos. **'Història d'un terratrèmol' és una sèrie en tres capítols sobre la Catalunya de la crisi econòmica, de la ruptura nacional i de la desafecció democràtica.**

Aquí us oferim una panoràmica, resumida en 10 dades clau, sobre el terratrèmol econòmic i social català.

1. Pressupostos retallats

Els pressupostos públics de la Generalitat de Catalunya s'han rebaixat en gairebé 3.000 milions menys en sis anys, un 8% de retallada. De gastar [34.750 milions d'euros el 2008](#) a gastar-ne [31.862 milions el 2014](#). El mateix president Artur Mas va reconèixer ja el 29 de novembre de 2011 que no es podia reduir més la despesa pública perquè, segons ell, **"en alguns casos hem tocat fons i hem tocat os"**.

Tanmateix, la inversió *per capita* en Sanitat des que CiU va tornar al poder el 2011 ha baixat en més de 200 euros, un 17% menys respecte de fa un any, segons l'[informe anual de la Federació d'Associacions per la Defensa de la Sanitat Pública](#). Els treballadors públics continuaran un any més amb el sou retallat i, si mantenen la feina, han d'assumir majors responsabilitats. Per exemple, a Ensenyament, el curs passat va començar [amb 20.000 alumnes més i amb 3.000 professors menys](#).

2. Deute en creixement

El conseller d'Economia, Andreu Mas-Colell, ha dit sovint que “no hi ha alternativa” davant d'una recessió històrica de l'economia catalana i per fer front a l'enorme deute “heretat” del Govern d'esquerres. El deute de la Generalitat és de 57.681 milions d'euros, un 30% del PIB; l'any 2010, el de l'adéu de Montilla, era de 34.697 milions, un 17% del PIB. Per tant, el deute creix. Això sí: la reducció de la despesa feta per CiU ha rebaixat el dèficit públic del 4,5% del 2010 a l'1,9% del 2013.

La Generalitat ha pagat cada any els interessos del deute. **Una hipotètica conselleria dels Interessos del Deute és la tercera en volum de pressupost:** 2.077 milions, tan sols per darrere de Sanitat (8.216 milions) i Educació (4.147). La seva dotació és nou cops superior al pressupost del Departament de Cultura i quatre cops al del Departament d'Empresa i Ocupació. Segons dades d'Economia, entre el 2008 i el 2013, la Generalitat ha dedicat 7.627 milions a pagar interessos a creditors.

3. El dèficit fiscal amb l'Estat

Segons les últimes balances fiscals, el dèficit seria de 8.455 milions d'euros (segons l'Estat) o de 15.000 milions (Generalitat). El mateix portaveu del PSC, Maurici Lucena, que no destaca per esgrimir habitualment l'argumentari del greuge fiscal, va dir que aquesta situació “provoca una infrafinançament no raonable dels serveis públics que la Generalitat gestiona”.

4. Una de les societats més desiguals de la UE

Als Països Catalans el 20% més ric de la població té una renda 6,9 vegades superior respecte al 20% més pobre, una de les taxes més altes de la Unió Europea segons el coeficient de Gini. Només Letònia i l'Estat espanyol estan pitjor. El 1976, el president de la tercera entitat bancària espanyola guanyava entre vuit i deu cops més el salari d'un empleat mitjà. El 2013, el president del Banc Sabadell, Josep Olliu, va cobrar un salari de 2.842.000 euros, és a dir, 7.780 euros el dia. El salari mínim interprofessional és de 645 euros el mes, és a dir, 21,5 euros el dia. Per tant, Olliu, sense comptar els *bonus* o accions que tingui, cobra 370 vegades més que un treballador amb l'SMI. [El sou mitjà dels 86 consellers catalans d'empreses de l'Ibex-35 és de 366.562 euros anuals](#), segons les dades que les mateixes empreses faciliten a la Comissió Nacional del Mercat de Valors. Per contra, un 12% dels treballadors catalans, quatre punts més que fa sis anys, cobra l'SMI. Un estudi d'ECAS (Entitats Catalanes per l'Acció Social) conclouia que el gran perill de Catalunya era el sorgiment dels “treballadors pobres”.

També és una societat molt desigual per als empresaris. Les empreses amb més beneficis dels Països Catalans han aconseguit guanyar milers de milions d'euros enmig de la crisi econòmica gràcies a la seva capacitat exportadora. Les [exportacions catalanes ja representen quasi 60.000 milions d'euros](#). Gas Natural va guanyar 1.445 milions d'euros el 2013. El benefici net d'Abertis va arribar als 617 milions. Mercadona, la major empresa valenciana, sumava 515 milions. CaixaBank guanyava un 118% més que el 2012: 503 milions més. Mentrestant, les pimes catalanes patien de valent per aguantar la crisi. Catalunya va registrar [1.789 concursos de creditors](#) -antiga suspensió de pagaments- durant el 2013, un 18% més que l'any anterior, segons dades del BOE.

5. La pressió fiscal a Catalunya és de les més baixes

d'Europa

La presió fiscal catalana es va situar en el 32,5% del PIB el 2012, segons les dades d'Eurostat. Els [catalans paguen en impostos vuit punts per sota de la mitjana de la Unió Europea](#), més a prop de Suïssa que no de Suècia, malgrat que el tram més alt de l'IRPF arribi al 56% per als sous superiors als 300.000 euros o les contínues pujades de l'IVA.

6. Catalunya és un dels pitjors territoris de la UE per trobar feina

Les taxes d'atur catalanes, segons el mapa d'Eurostat, queden només per darrere de les pitjors comunitats autònomes d'Espanya (Andalusia, Extremadura, Ceuta...), de Grècia, del sud d'Itàlia i de les regions d'ultramar franceses Guaiana i Reunió. Un 13% dels catalans vivien en llars on durant el 2013 cap persona no va treballar. L'atur juvenil arriba al 53,9%, una de les taxes més elevades de la Unió Europea. [A Catalunya, com a la resta de l'Estat, han continuat baixant els salaris de la majoria de treballadors](#). Només les rescatades Irlanda i Grècia han rebaixat més els costos laborals que l'Estat espanyol, mentre que a la majoria de països europeus han continuat creixent, un 10% de mitjana a la zona euro.

7. Serveis, turisme i poc més

El teixit econòmic que vindrà després de la crisi no s'assembla gaire al país que va ser. Les explotacions agràries dels Països Catalans s'han reduït de 315.000 a 195.000 entre el 1999 i el 2009. La indústria ha caigut cinc punts des de l'any 2000, i el 2012 només representava el 17% del PIB. Per tant, ens queda un país destinat als serveis i, sobretot, al turisme.

8. Pobresa infantil

La taxa de risc de pobresa segueix ancorada en el 20,1% i -més preocupant- la pobresa infantil ja afectaria el 26,4% dels catalans menors de 16 anys, un percentatge 8,8 punts superior al de 2008. Així ho recull l'[Estadística de distribució personal de la renda i de risc a la pobresa](#) de l'Idescat. Mentre que a Dinamarca o Finlàndia se situen sobre el 10%, a Catalunya, Grècia o Itàlia estan per sobre del 25%, segons un [informe de la Comissió Europea](#).

9. Problemes per pagar els subministraments d'aigua i de llum

Des del 2008, any de l'inici de la crisi, el preu de l'aigua s'ha incrementat a Catalunya un 65%, i el preu de l'electricitat, un 63%. Aproximadament **193.000 famílies catalanes tenen greus dificultats per pagar els rebuts de la llum, del gas i de l'aigua**, segons l'últim [informe del Síndic de Greuges](#).

10. Baixa despesa social comparada amb la UE

L'Estat espanyol està per sota de la mitjana europea en **despesa pública: és el 42,9% del PIB davant el 49,1% de la UE**. La despesa pública de Catalunya no difereix gaire de la total estatal. Segons Vicenç Navarro, catedràtic de ciències polítiques i socials de la Universitat Pompeu Fabra, els comptes públics tenen un problema d'ingressos fiscals i no una excessiva càrrega en

despesa social. Recorda que Espanya gasta en pensions i en serveis públics de l'Estat del benestar (com sanitat, educació, serveis socials, habitatge social, escoles bressol...) molt menys del que gasten els països europeus amb el mateix nivell de riquesa. A l'inici de la crisi, el seu PIB *per capita* era al 94% de la mitjana de la UE-15, mentre que la seva despesa pública social *per capita* era només al 74% de la mitjana de la UE-15.

Aquesta és, en números, la Catalunya d'avui.

El got mig ple...

El Govern català, però, confia en les bones notícies macroeconòmiques. La recuperació econòmica a Catalunya sembla estar-se accelerant. Segons les dades publicades a l'agost per l'Idescat, en el segon trimestre del 2014 **el PIB va créixer el 0,6%, la qual cosa suposa un augment interanual de l'1,3%**. L'índex de confiança dels consumidors s'ha doblat en un any i ja fa nou mesos que augmenta el consum de les llars.

Catalunya és un dels llocs més dinàmics d'Europa en creació d'empreses, amb alts nivells d'exportació i en l'aposta per les noves tecnologies. De fet, la demarcació de Barcelona és la segona de l'Estat amb més noves empreses creades el 2013 (16.000, un 13% més que l'any anterior), només per darrere de Madrid. Un estudi de Cushman & Wakefield posa Barcelona en quart lloc del rànquing de les millors ciutats europees per ubicar un negoci, després de Londres, París i Frankfurt. **Catalunya se situa com la segona regió europea quant a volum d'inversió estrangera**, i tercera en llocs de treball creats, segons el monitor d'inversions del *Financial Times*. Les inversions exteriors han arribat a 1.666 milions d'euros durant el primer semestre de l'any, un 42% més.

...O el got mig buit

Els governs del PP i de CiU entreveuen la llum al final del túnel, però podria ser en realitat un tren venint de cara. Això diu Càrites. **El secretari general de l'entitat, Sebastià Mora**, ha afirmat que "quan molts analistes, polítics i economistes parlen de la llum al final del túnel, el que l'observatori de la realitat ens mostra és que som al túnel de la injustícia i la pobresa. Vivim en una societat amb un risc real de fractura social".

El **president del gens sospitós Cercle d'Economia, Antón Costas**, va afirmar en un recent article al diari *El País*: "La desigualtat creixent impedirà una recuperació sana i sostinguda. La caiguda d'ingressos i els baixos salaris mantindran el consum de les famílies molt anèmic. Com a conseqüència, el motor de l'economia, el sector privat, seguirà al ralenti".

'Història d'un terratrèmol' és una sèrie en tres capítols sobre la Catalunya en un #MomentCrític. Podeu llegir els especials dedicats a les [8 claus sobre la crisi democràtica del règim del 1978](#) i a les [10 claus sobre la ruptura nacional](#)